

Iedere politicus zijn eigen boek

INTERVIEW Biografie-expert Hans Renders ziet politici steeds persoonlijker worden

RAYMOND VERMEULEN
DEN HAAG

Jan Peter Balkenende heeft een dochter, Wouter Bos zelfs twee. Maar wat weten we eigenlijk verder van hun privéleven? Niet genoeg om ze echt te begrijpen. Dat vindt althans Hans Renders. De Groningse hoogleraar Geschiedenis en Theorie van de Biografie presenteerde deze week de bundel *Privé in de politieke biografie* die hij samen met Gerrit Voerman van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen samenstelde.

„Je hebt persoonlijke achtergronden nodig om de ideeën van politici beter te kunnen begrijpen,” zegt Renders. „Niet alles is altijd even relevant. Als je de mond vol hebt van het gezin als hoeksteen van de samenleving, maar je blijkt homoseksueel, dan is dat toch merkwaardig. Maar hou je je daar in je ideologie niet mee bezig, dan is het geen bezwaar.”

„Als je niks weet van de achtergrond van Jan Marijnissen, dan is het moeilijk te bevatten als je hoort dat geloof een rol voor hem speelt. Terwijl je het begrijpt als je weet waar hij vandaan komt. Dan weet je welke rol geloof in Brabant speelt en dat hij wel eens bij een bisschop op bezoek gaat. En je kunt zijn denkbeelden moeilijk los zien van het felt dat hij uit Oss komt, een echte arbeidersstad waar de basis werd gelegd voor Unilever.”

Renders stelt vast dat de journalistiek er op aan stuurt om zaken steeds persoonlijker te maken. „Onderverpandoor middel van mensen voor het voetlicht brengen, dat gebeurt steeds meer. Maar politici doen er ook zelf aan mee. Ze weten dat ze grote onderwerpen geloofwaardiger kunnen uitleggen, als ze zelf geloofwaardiger en sympathieker overkomen. Daarnaast is er een ontwikkeling dat politieke partijen meer en meer een platform worden waar persoonlijkheden hun ideeën kunnen uitdragen in plaats van an-

Paspoort

■ **Geboorte:**
8 juni 1957 in Aarle-Rixtel.

■ **Opleiding:** Geschiedenis, Tilburg, Lerarenopleiding Nederlands, Nijmegen. Gepromoveerd op de biografie van dichter Jan Hanlo.

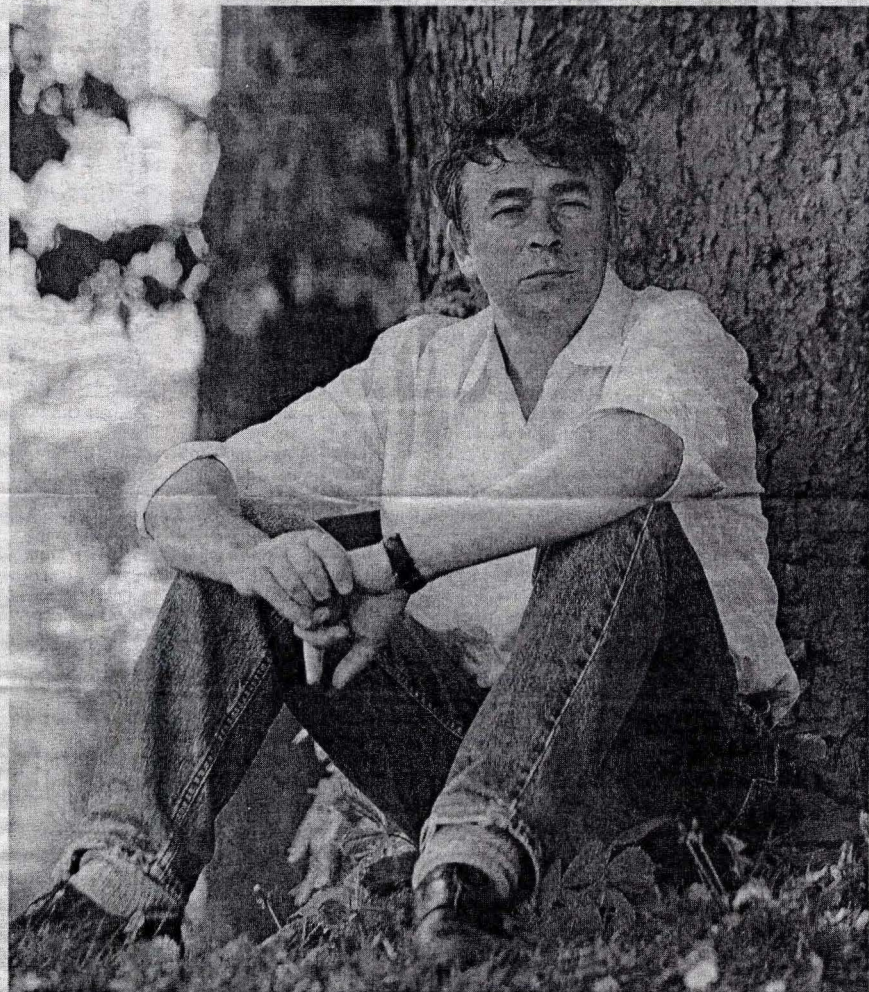
■ **Loopbaan:** Dozent Academie voor Journalistiek, Tilburg. Vanaf 2004 directeur van het Biografie Instituut, Rijksuniversiteit Groningen. Sinds maart 2007 bijzonder hoogleraar Geschiedenis en Theorie van de Biografie aan de RUG.

dersom.”

En dus is er de laatste jaren een hausse aan boeken over en vooral ook door politici. Jan Peter Balkenende, Wouter Bos, Jan Marijnissen, Geert Wilders en André Rouvoet schreven allen één of meerdere boeken over hun eigen ervaringen en ideeën. Renders begrijpt dat wel. „Met een boek heb je zelf in de hand welk verhaal je vertelt en ontwijk je de kritische vragen van bijvoorbeeld kranten.”

Maar Renders ziet ook vaak ijdelheid als motief omeen boek te schrijven. „Als je een boek schrijft, kom je tenminste op tv, dan zit je zo bij *Pauw & Witteman* of bij Andrius Knevel. Soms roepen bewindslieden al vijf minuten na de aankondiging van hun vertrek dat ze alles wel eens in een boek zullen opschrijven. Paul Rosenmöller, Laurens Jan Brinkhorst, ex-staatssecretaris Annette Nijls, noem maar op. Het enige voordeel is dan inderdaad dat ze ermee op tv komen. Want die boeken halen dan een oplage van 1200 stuks. Met een Ingezonden brief in het AD of de Volkskrant bereik je meer mensen.”

Als biografie-expert ziet Renders ook wel een verschil tussen de verschillende soorten boeken. „Als je je memoires schrijft, beperk je natu-

Hans Renders bespeurt ook ijdelheid: 'Met een boek over jezelf kom je tenminste op tv.' FOTO KAREL ZWANEVELD

lijk het risico, omdat je kunt zeggen dat je je allerlei vervelende dingen niet herinnert. Mooler is al de autobiografie, als je ook op basis van bijvoorbeeld je eigen dagboekanteekeningen werkt. De boeken van Ed van Thijn zijn heel mooi en het boek van oud-PvdA-Kamerlid Marjet van Zuijlen geeft een heel mooi beeld over wat er speelt binnen zo'n Tweede Kamerfractie.”

Maar wat mensen zelf schrijven heeft zijn beperkingen. „Van Jan Marijnissen zelf weet ik het nou wel.

Daar moet nu iemand anders maar eens naar kijken.” Niets gaat volgens Renders dan ook boven een echte biografie. Maar daar zitten wat haken en ogen aan. „Voor een goede moet je wel een tijdje dood zijn, zodat er ook materiaal zoals brieven en dagboeken van mensen om je heen beschikbaar is. Maar dan

krijg je ook écht inzicht. „In de biografie van oud-premier Cals lees je hoe hij op vakantie zijn kinderen in een caravannetje zette, terwijl hij zelf in een viersterrenhotel ging zitten, zogenaamd omdat hij moest werken. Dat was typerend voor hem, en niet alleen in zijn privéleven.”

VERSCHENEN

Politieke biografie

Is een biografie van een politicus pas goed als ook het persoonlijk leven van de persoon in kwestie wordt beschreven? Dit is de centrale vraag van het boek *Privé in de politieke biografie*, samengesteld door Hans Renders en Gerrit Voerman.

Zij stellen dat de levensbeschrijvingen van politici vaak eerder gaan over hun politieke loopbaan dan over hun persoonlijk leven. De vraag is echter of daarmee de beschrijving volledig is. Een volgende vraag is hoe diep een biograaf mag duiken in het privéleven van een politicus.

In de tien essays in de bundel, van de hand van politici en biografen, zijn de antwoorden op die vragen heel divers. Volgens Ruud Koole mag het lezen van een biografie niet gaan lijken op het kijken naar Big Brother. Elsbeth Etty daarentegen stelt dat wie zich te hoog acht voor loeren door het sleutelgat, geen biograaf moet worden. Zij meent, samen met anderen, dat het persoonlijk leven van invloed is op het publieke bestaan van een politicus.

Hans Renders & Gerrit Voerman
(red.):

Privé in de politieke biografie.

Boom, Amsterdam 2007.

ISBN 978 90 8506 393 3.

Prijs: €19,50.

Hans Renders & Gerrit Voerman (red.):
Privé in de politieke biografie. Boom,
Amsterdam. ISBN 9789085063933; 148
blz. € 19,50

Hoever mag de biograaf gaan bij zijn/haar duik in het privéleven? Dat was het onderwerp van een congres dat het Biografie-instituut vorig jaar in Groningen organiseerde. Deze bundel bevat de bijdragen van de sprekers, veelal zelf biograaf. Op de bijeenkomst kwam het tot een polemiëk tussen Elsbeth Ety, biograaf van Henriëtte Roland Holst ('Doden hebben geen recht op privacy') en Mineke Bosch die van veel (manlijke) recensenten het verwijt heeft gekregen dat haar biografie van Aletta Jacobs te weinig persoonlijke elementen bevat.

Privé in de politieke biografie

Hans Renders en Gerrit Voerman (red.), Uitg: Boom, Amsterdam 2007.
148 blz. € 19,50

Een biografie over een schrijver waarin het werk van de hoofdpersoon nauwelijks aan de orde komt, is denkbaar. Een biografie over een politicus zonder aandacht voor zijn politieke ideeën, zou absurd zijn. Hoe komt dat, en wat is werk en wat is privé? Dat loopt door elkaar, zeker bij politici. Volgens de Franse historicus François Dosse is de biograafverplicht, de ontwikkeling van onbekende persoon naar publieke figuur te voorzien van een verhaal. Mits daar een betrouwbaar verhaal over te maken is. Volgens Hans Renders moet de biograaf aantonen dat iemands persoonlijke achtergrond van invloed is geweest op zijn publieke wapenfeiten. Hij en negen andere deskundigen, onder wie Elsbeth Etty, Jelle Gaemers en Jeroen Koch, vertellen hoe ver een biograaf volgens hen mag gaan in zijn onderzoek naar het privéleven van de politicus. De stukken zijn goedgegeschreven, ze zijn geannoteerd en bevatten veel voorbeelden. Het boek is onderdeel van de reeks Bibliografische Studies, waarin onlangs ook *Biografie & psychologie* verscheen.

24 june 2007

Bolke N 27/6/07

ACHTERGROND ■ PRIVÉ-INKIJKJES IN POLITIEK BIOGRAFIEËN

'Een biograaf moet aandacht besteden aan roddels'

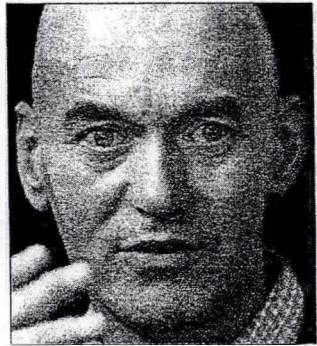
Hoogleraar Hans Renders en onderzoeker Gerrit Voerman, beiden van de Rijksuniversiteit Groningen, presenteerden gisteren in Den Haag een boek over privé-inkijkjes in politieke biografieën. Wat is de waarde van een studie naar een politicus als die het privé-leven buiten beschouwing laat?

Boek bespreking

Door Gerdt van Hofslot

Melkert

Fortuyn

Lubbers

GRONINGEN ■ 'Gaat u wel eens vreemd?' placht Theo van Gogh middenjarig negentig steevast pesterig te vragen aan de lijsttrekkers die hij voor het Amsterdamse station AT5 ondervroeg.

Tegenwoordig redt een beetje politicus zich moeiteloos uit zo'n netelige vraag. Zo niet in die tijd. Meestal volgden ongemakkelijk geschuif en wegdraaiende ogen bij de politici, herinnert politicoloog Paul van der Steen zich. "Alleen VVD-leider Frits Bolkestein kwam met een magistraal antwoord. Op licht kakkineuze toon klonk het: Lang geleje meener Van Gogh. Lang geleje."

Een dergelijke indringende vraag was destijds zeldzaam. Tegenwoor

dig zijn vragen naar de 'mens' achter de politicus niet meer weg te denken. Ideologieën en partijen raken meer en meer op de achtergrond. Alles draait tegenwoordig om de lijsttrekker. "De partij is als gevolg van de ingrijpend gewijzigde relatie met de kiezer geleidelijk aan afhankelijk geworden van de electorale werfkracht van de politicus," observeert Voerman.

De interesse van journalisten

voor het privé-leven van de politicus wordt allengroter. Zijn imago wordt voor zijn partij een zaak van cruciaal belang. "Het wordt gezien als een blauwdruk voor zijn ideeën. Het kapsel van Jan Peter Balkenende werd aangepast om zijn opvattingen wat eigentijds er te doen lijken."

De partijen hebben daar zelf overigens flink aan meegewerkt door in de campagnes de persoon van de lijsttrekker uitdrukkelijk naar vo-

*Jarenlang werd
gezwegen over
rokkenjager Lubbers*

ren te schuiven. Ze hopen dat kiezers zich herkennen in de lijsttrekker, om op die manier zieltes te winnen. Risico daarvan is volgens Voerman dat partijen degraderen tot campagne-organisaties die als belangrijkste doel hebben te bevorderen dat hun kandidaat wordt gekozen.

De Groningse onderzoeker signaleert nog een tweede trend: de al genoemde toenemende vervaging van de grens tussen het private en het publieke domein in de politiek. Die scheiding bleef tot eind vorige

eeuw in stand. In 1956 was het nog tamelijk bijzonder dat Romme en Drees zich tijdens de verkiezingscampagne van 1956 samen met hun vrouw lieten fotograferen.

Een dergelijk inkijkje in het eigen milieu is tegenwoordig niets bijzonders meer. Lijsttrekkers keuvelen in tv-shows, duiken op in spelprogramma's en laten zich ondervragen door roddelbladen. Pim Fortuyn lijkt het voorlopige hoogtepunt van de politieke persoonlijkheid. Hij was letterlijk een politicus zonder partij en wist met zijn theatrale stijl, flamboyante persoonlijkheid en dandyachtige verschijning een flink deel van de kiezers aan te spreken. In een programma van de TROS verklaarde hij doodleuk dat hij bij orale seks kon proeven wat zijn partner te voren had gegeten.

Voor een biograaf is het belangrijk een politicus van een persoonlijk verhaal te voorzien, maar moet een journalist dat ook doen? Nee, vinden veel verslaggevers, indachtig de ongeschreven Haagse code dat verhalen over het privé-leven van een politicus alleen zijn geoorloofd als sprake is van een aanwijsbaar effect op zijn functioneren. Politici mogen niet chantabel zijn door hun gedrag.

Vraag is of die terughoudendheid het nog lang redt, gezien de toenemende aandacht voor de persoon achter de politicus. Het leidt wel tot merkwaaardige afwegingen in de kwaliteitspers. Jarenlang zwijgen over rokkenjager Ruud Lubbers, maar na een aanklacht van een UN-HCR-medewerkster meteen alle geruchten uit het Haagse circuit opdissen. Schande spreken over columnist Heleen van Royen, die het hoerenbezoek van PvdA-wethouder Rob Oudkerk uit de doeken doet. Vervolgens wel de doopceel van hem lichten.

Omgekeerd, toen de Privé begin 2002 het gerucht verspreide dat PvdA-lijsttrekker Ad Melkert zich regelmatig in een sm-bordeel liet verwennen, maakte geen enkele serieuze krant daar werk van. Een politieke biograaf zou dat wel moeten doen, meent columnist Elisabeth Ety. "Een biograaf mag aandacht besteden aan roddels, voor zover deze betekenis hebben gehad in het leven van de gebiografeerde."

Privé in de politieke biografie, door Hans Renders en Gerrit Voerman, is een uitgave van Boom, Amsterdam.